

Vlad Rațiu –violoncel, am mai scris subliniindu-le talentul, inteligența, frumusețea și bucuria lor de a cânta împreună.

În fine, Festivalul Internațional Meridian și în genere festivalurile din zilele noastre reînnoadă o tradiție îndelungată care duce înapoi până la întrecerile cavalerilor-poeti sau a cântăreților de la Wartburg.

Veturia DIMOFTACHE

Sonorități diverse din muzica lumii

Concertul cameral de muzică nouă oferit de trio-ul inedit, format din Mircea Marian – violoncel, Ștefan Voinic – clarinet și Lidia Ciubuc – pian a prezentat un program de lucrări în primă audiție românească. Recitalul a debutat cu lucrarea lui Teodor Nicolau intitulată *Intrada op. 19 b*. În discursul non-tonal, bazat pe motive melodice prelucrate în diverse modalități, s-a remarcat îndemânarea scriiturii variaționale, simțul formei și al proporțiilor. În ceea ce privește interpretarea, am putut admira la clarinetistul Ștefan Voinic calitatea generoasă a sunetului grav de clarinet bas, expresia participativă, antrenantă și, prin aceasta, profund convingătoare, a solistului interpret, identificat cu muzica pe care a modelat-o firesc, ca și cum ar fi izvorât din propria sa ființă.

Lucrarea Lidiei Ciubuc, *Revirement*, pentru clarinet și pian a debutat nebulos, cu sunete topite în rezonanță și ecouri, pe întregul ambitus al celor două instrumente, provocând o explorare îndrăznească a limitelor noastre auditive. S-a putut remarca densitatea și bogăția evenimentelor, îndeosebi pe coordonata intensității, pe cea a coloritului timbral, precum și ca efect percutant al ritmurilor vii, pregnante, extrem de variate. Piesa e arcurită într-o linie generoasă, ce se sfârșește prin efectul final de îndepărtare.

Piesa *Hanliu – ker* semnată de Klaus Ager din Austria și dedicată clarinetului bas solo e o monodie în mezza-voce tainică, domoală, meditativă. În mersul ei lent, efectele speciale de frulato, staccato, glissando etc. au căpătat vibrații mult amplificate.

Lucrarea *Dixit* pentru violoncel și pian de Vladimir Școlnic din Israel, compusă în perioada anilor 2007 – 2009, debutează cu efecte de rezonanță pe coardele pianului, care au fost activate cu ajutorul baghetei de timpan. Se produc intervenții acute ale violoncelului în diferite moduri de atac în sforzando. Acestea alternează cu episoade rarefiate, vibrato-uri pe valori mari de note, diverse tehnici neconvenționale ce alcătuiesc repertoriul instrumentării contemporane. Discursul poartă amprenta unei lentori studiate, a unei rarefierii cultivate, ce sugerează inducerea posibilă a sentimentului de incertitudine, de mister sau de indeterminare. Câteva manevre de dezacordare contribuie la acest tablou al unei lumi ce se năruie într-un final catastrofic.

În continuarea programului, Mădălina Dănilă a interpretat *Sonata a doua pentru pian*, *Sonata piccola* de Alexandru Hrisanide. Compusă în intervalul 1959 – 1964, lucrarea are o factură neoclasică, pe care am putea-o vedea și ca pe o elegantă pastişă de stil baroc, scarlattian, dar și ca pe o ironie fină la adresa muzicii lui Serghei Prokofiev. Scriitura e de o claritate cristalină. Primele două părți tind, fiecare în viteza proprie (prima – animată, a doua – lentă), către o evoluție contradictorie, în sensul unei treptate destrămări. Ultima parte se constituie într-un bloc unitar nonretrogradabil, având menirea de a echilibra ciclul în ansamblul său. Pianista a reliefat cu inteligență volutele

capricioase ale liniilor, a fost versatilă, promptă, ingenioasă și a reușit să transmită humorul discret, ironia ascunsă în spatele formelor sonore pronunțate răspicat, cu transparență.

Lucrarea *The Forest* pentru violoncel solo exprimă personalitatea puternică a tinerei compozitoare româno – austriace Ana Szilagh, în primă audiție absolută. Autoarea vorbește aici despre ipostazele dramatice, înfruntările paroxistice, evenimentele și situațiile neprevăzute care populează și animă pădurea lumii noastre. E un pretext spectaculos, bogat în resurse de imaginație, permițându-i solistului Mircea Marian să-și etaleze și să-și demonstreze complexul arsenal de mijloace care definește măiestria sa de interpret creator, în cel mai profund înțeles al acestei sintagme.

Piesa pentru violoncel și pian *Mosaik* de Karel Volniansky din Israel are la baza construcției o idee fixă care bănuie întreaga structură, se transformă, se dezvoltă, parcurge un permanent proces de reconfigurare. Muzica începe cu un lamentoso ce devine confruntare dramatică, se leagă cu o zonă poantilistă, se dirijează spre culminația tensionată a formei. Apoi se produce o revenire la tonul liric, la o înțelegere și o armonizare a vocilor componente. Urmează noi izbucniri de energie vitală, susținute de ambii interpreți cu virtuozitate, dar și cu o coordonare foarte abilă, care le permite să apară ca un ansamblu bine sudat. După dezvoltări, transformări, evoluții și procese cosmice, se produce o explozie. Finalul se pierde în ecouri, lăsând o impresie intens emoționantă.

Ultima lucrare, *Landscape*, îi aparține lui Doron Kaufman din Israel, fiind scrisă pentru violoncel, pian și live – electronics și prezentată în primă audiție absolută. Dedicată lui Octavian Nemescu, pentru care autorul nutrește o prietenie caldă, piesa este o modalitate muzicală de a fi alături de compozitorul român aflat în spital, pe un pat al suferinței, urându-i grabnică și deplină însănătoșire. Ansamblul compoziției e alcătuit din 13

capitole, constituite ca un amestec est – vest, din entități instantanee și elaborate, mișcate și statice, sincronizate și procesuale, notate și improvizate, acustice și electronice, amestecate cu fragmente neinteligibile din poemele unui autor suedez nenumit, psalmodiate de compozitor. Toate aceste elemente se mixează pe scenă în timp real, într-un proces în care compozitorul se visează și pictând cu sunetele, cu vocație de artist plastic. Mesajul său final e o întrebare, pe care o repetă obsesiv, precedată de un semnal de clopot: „Are You awake?” „Sunteți treji?” „Stați de veghe?” Întreg acest turbion de trăiri și impresii sfârșește prin a confisca atenția și simpatia spectatorului, mulțumit, la final, de a fi participat la un teatru instrumental de cea mai bună factură.

Întregul concert a avut viață, a fost variat, dens în idei și în modalități de exprimare. Auditorii nu au fost nici un moment simpli spectatori, ci s-au simțit părtași la acțiune, potențând-o, fiecare cu aportul personal de înțelegere, simțire și angajare volitiv – afectivă. Astfel ne-am simțit, cei prezenți, antrenați într-un act cultural sinergic, care poate fi definit prin îndemnul de a crea muzica: împreună, toți, deodată.

Lavinia COMAN

Risipei s-a dedat „Archaeul”...

Până în ziua de 26 Octombrie 2017, **Liviu Dănceanu** și-a „risipit” (citește *dăruit*) *abundentia mentis et cordis* lumii muzicii, de la noi și de peste hotare, infatigabil, necondiționat, cu un devotament mai presus de fire, mereu însetat de cunoaștere, de cultură, sub toate formele ei de manifestare, mereu atent la

vibrațiile lumii și Naturii înconjurătoare, din care și-a extras consecvent seva inspirației sale.

La fel ca în poezie, Liviu Dănceanu țintește și în compoziție, „cu ochii închiși”, lăuntrici, esențele ultime, spirituale, uneori cu cele mai simple mijloace, alteori prin savante îmbinări de stiluri și genuri, pe care însă le „preiau după chipul și asemănarea mea”. Un chip străluminat de reflexele privirii albastre, întotdeauna de o directitate revigorantă și inhibantă în același timp, dar și de afabilitatea, comprehensiunea, empatia conștientă a naturii lui umane, cu *Celălalt*.

Concertul de închidere a Festivalului Internațional „Meridian”, ce urma să fie susținut de către Ansamblul „Archaeus” pe care l-a fondat și condus vreme de peste trei decenii, și al cărui program conținea un număr de șapte prime audiții ale unor compozitori din România, Ungaria, Republica Moldova și Franța s-a transformat, în seara zilei de 12 Noiembrie, într-un concert „In memoriam”, cu lucrări semnate exclusiv de Liviu Dănceanu. Piesele au fost alese de așa manieră, încât să puncteze variatele fațete ale gândirii lui componistice, dar și să le permită celor șapte „magnifici” instrumentiști – Anca Vartolomei, violoncel, Rodica Dănceanu, pian, Ana Radu, oboi, Ion Nedelciu, clarinet, Șerban Novac, fagot, Sorin Rotaru, percuție, Marius Lăcraru, vioară – să-i aducă, pe rând, sau împreună, un ultim omagiu maestrului lor.

Fiecare opus a conturat câte un teritoriu componistic preferat de regretatul autor. Concertul a debutat cu *Entrata (Intrarea)*, op. 23, printr-un salt abrupt al clarinetului solo, dincolo de octavă, în spirale modale punctate sau cursive. Pasiunea lui Liviu Dănceanu pentru *colectarea* fiecărui „eveniment, fiecărei

Liviu Dănceanu

Foto: Virgil Oprina

impresii adunate din toate muzicile întâlnite pe drum”, s-a reflectat în suita câtorva „exerciții de admirație” - sintagmă cioraniană la care ținea, și pe care o găsea adecvată definirii „șintelor” lui creatoare. Primul „Exercițiu de admirație”, un *duet pentru vioară și violoncel*, op. 101, nr. 7, a adus un elogiu muzicii germane. De aici, subtitlul de „Germani”. Limbajul contrapunctic, de sorginte bachiană, a predominat. Un citat din *Concertul pentru două vioară*, al Cantorului, s-a strecurat în dialogul celor doi interpreți acoperind pasajele cantabile, cu evidente trimiteri la Mozart, într-o împletire în egală măsură savantă și elegantă. Partea I din *Sonata pentru fagot solo*, concepută din salturi intervalice extreme între registrul grav și cel supraacut, între abstract și figurativ, un fel de pandant al *Entratei*, deși pe un ton mai cald și mai nostalgic, a exprimat parcă plăcerea autorului de a evada din cotidianul tern, și din mode, spre tărâmurii înșorite, descriindu-i într-un fel existența trăită febril, la cea mai înaltă tensiune. Al doilea „Exercițiu de admirație”, op. 102, nr. 16, pentru clarinet-bas și violoncel, a fost dedicat muzicii evreiești, de unde și subtitlul „Evrei”. Cu uimitoare dexteritate, compozitorul a surprins caracterul dinamic, oarecum eclectic al

acestei muzici, introducând în dialogul contrapunctic plin de vervă, umor, ironie inflexiuni orientale, ritmuri de jazz și de *klezmer (kletschmer)*, un tip de muzică specific instrumentiștilor evrei itineranți, care asimilau elemente definitorii pentru locurile prin care treceau, contaminând la rândul lor culturile respective, cu influențe din propria lor muzică. Adevărată „risipă” de energie și virtuozitate, *Ira*, op. 89, *quasistudiu pentru vioară solo*, a condus instrumentul solist de la masivitatea acordurilor pe corzi duble, repetate cu tenacitate fermă, în spiritul *Partitelor* bachiene pentru vioară solo, și cu inserturi modale difuze, către transparența din final, când sunetele s-au laminat, în flageoale, devenind străvezii aidoma aerului. *Duetul* op. 101, nr. 5, pentru clarinet și fagot a marcat „Exercițiul de admirație” față de „Maghiari”. Piesa a constat într-o alternare de ritmuri contrastante, contrapunctice, și cantilene, ambele scriituri trecând, alternativ, de la un instrument la altul, în contradictoriu sau în consens, mai strident sau conciliant, cu severitate, în cea mai autentică manieră ludică. Cea mai amplă și cea mai dramatică lucrare din program a fost *Paralell music nr. 1*, op. 68, pentru violoncel și bandă. Pe fondul asemănător unui vuiet marin, ce crește în intensitate până la stadiul de „tsunami”, violoncelul își începe evoluția pe corzi garve (do, sol) libere, pe care se ivesc ulterior figurații ritmice în stil baroc, cu extensii spre registrul acut, până la nivelul călușului, urmând o traiectorie acrobatică spectaculoasă. În răstimpuri, mediul electronic își face simțită prezența tot mai neliniștit, în acord cu pasajele percusive, ofensive ale violoncelului care, după un insert modal, ca un început de doină de jale, își revarsă disperarea fără margini, biciuind sunetele cu o agresivitate ce pare de nestăvilit. Însă,

odată cu domolirea vuietului marin, se aude un crâmpei de cântec popular intonat de un grup vocal preînregistrat, căruia Anca Vartolomei îi răspunde acționând câteva instrumente de percuție – gong, talger, clopoței și clopote. Momentul deschide calea către un fel de întoarcere la rădăcini ancestrale, prin intermediul ritmului de joc popular combinat cu motivul doinit anterior. După încă o revenire la dramatismul destinal, anunțat de loviturile puternice de tobă, lucrarea se încheie pe un sunet solitar de clopot, într-o atmosferă de sacră reculegere. Dacă *Paralell music* a fost cea mai amplă și mai dramatică partitură, *Heptaiih*, op. 123 pentru cei 7 membri ai Ansamblului „Archaeus” a fost, cu siguranță, cea mai șocantă, dat fiind caracterul ei funebru, premonitoriu. Încă de la primele sunete s-a instalat o atmosferă de bocet, inițiată de linia modală a clarinetului, pe suportul politimbral, eterofonic al formației. Instrumentele păreau puse în mișcare de un gând comun – acela de a cânta, la unison, *prohodul* pentru defunct! O imensă jale plana peste „arhei”. Era ca și când compozitorul și-ar fi scris, ca un alt Mozart, propriul *requiem*, propriul „cântec de îngopăciune”. Și totuși, pentru a-i asigura pe cei rămași că, în viziunea sa, moartea nu e altceva decât o „trecere”, „marea trecere” într-un plan superior al existenței, instrumentele s-au desprins, în final, unul câte unul, din magma compactă, instaurând un climat consonant, de împăcare cu sine și cu lumea. La pupitrul dirijoral, Tiberiu Soare, vădit emoționat, și tot astfel membrii ansamblului și întreaga asistență reunită în Sala „George Enescu” a Universității de Muzică.

Aici se sfârșește drumul compozitorului, dirijorului, profesorului, muzicologului, poetului Liviu Dănceanu, veșnicul „călător” printre sunete și cuvinte, constructorul de arhitecturi sonore limpide, muzicianul care, în plin secol XXI, nu s-a sfiit să cultive melodia și armonia, respectând atât tradiția, cât și cuceririle timpurilor moderne conform primului punct al *Proiectului* său *managerial*: „să NU strici ceea ce s-a înfăptuit înaintea ta!”.

Odihnească-se în pace!

Despina PETECEL THEODORU